

Šeimos ir mokyklos ugdomųjų galių integracijos problemos

Marijona Barkauskaitė

Lietuvos edukologijos universitetas, Ugdymo mokslų fakultetas, Edukologijos katedra, Studentų g. 39, 08106 Vilnius, marijona.barkauskaite@leu.lt

Anotacija. Remiantis mokytojų, mokinių tėvų, mokinių ir mokyklos vadovų apklausa, siekiama išsiaiškinti jų požiūrį į šeimos ir mokyklos bendravimą, ugdomųjų galių ir galimybių integraciją siekiant kokybiško mokinių ugdymo(si). Nagrinėti sėkmingo bendravimo trikdžiai ir sėkmės veiksniai bei veiklos formos, įgalinančios jaustis saugiai, keičiantis informacija, padedant ir pripažįstant vieniems kitus, sprendžiant asmens, klasės ar mokyklos problemas šių dienų sąlygomis.

Esminiai žodžiai: bendradarbiavimas, požiūris, sėkmės veiksniai, formos, ugdomųjų galių integracija.

Įvadas

Švietimo sistemą reglamentuojantys, vystymosi gaires aptariantys ir prognozuojantys dokumentai, akcentuodami švietimo, asmenybės ugdymo kaitą demokratinėje visuomenėje, vienu iš esminių tikslų įvardija atsakingo, kūrybiško, oraus ir laimingo žmogaus ugdymą(si). Tam sąlygas turi sudaryti mokykla, paversdama „Lietuvos švietimą tvariu pagrindu veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo valstybės ir pasaulio ateitį“ (*Valstybinė švietimo 2013–2022 m. strategija*, 2013). Šiam žmogaus ugdymo(si) siekiniui įgyvendinti Lietuvos švietimo istorija sutelkdavo dėmesį į skirtingas pedagoginio proceso sritis: lietuvių kalbos, raštingumo puoselėjimą, tautinio identiteto, tapatinimo atstatymą ir įtvirtinimą, komunistinės-ateistinės sąmonės suformavimą, tautos, žmogaus individualumo, savigarbos, orumo atstatymą suvokiant laisvės prasmingumą, nepažeidžiant humaniškumo ir demokratiškumo principų ir kt.

Nepriklausomybės siekis ir jos įtvirtinimas ypatingus uždavinius iškėlė švietimo sistemai, jos institucijoms, tai nusakant Tautinės mokyklos koncepcijoje (1988), švietimo gairėse (1989), Lietuvos švietimo koncepcijoje (1992), Bendrojo lavinimo mokyklos bendrosiose programose (1994) ir kituose dokumentuose – 2015 m. patvirtintoje Geros mokyklos koncepcijoje (2015) ir Bendrojo ugdymo apraše (2016), kur žmogaus ugdymo siekį trumpai galima nusakyti taip: kurti mokyklą, kurios aplinka, kultūra, inovatyvus ugdymo(si) procesas saugūs ir partneriški bendruomenės santykiai sudarytų sąlygas augti ir bręsti savigariai asmenybei. Kokybiško, įdomaus, į ateitį orientuoto ugdymo(si) proceso organizavimui mokykloje išskirtinę įtaką daro mokinių šeimos, tėvai, taip pat ir kiti vidiniai bei išoriniai veiksniai. Kiekvieno ugdytinio sukaupta kalbos, bendravimo, sociokultūrinė, vertybinė, ekonominė, darbinė ir kt. patirtis šeimoje ar šeimynoje atsinešta į mokyklą sukuria klasės ir mokyklos bendruomenės klimatą, kurį perėmę mokyklos vadovai ir mokytojai planuoja ugdomąjį procesą, remdamiesi „suneštomis“ pozityviomis vertybėmis, koreguodami nepriimtina patirtį siekiant saugios, patrauklios, mokytis motyvuojančios mokyklos (Hopkins, Ainsow, West, 1994; Gulsen, Gulden, 2014) aplinkos.

Sėkmingai, kokybiškai mokyklos veiklai reikšminga yra ne tik šeimos perduota vaikui patirtis, bet ir šeimos nuostatos, bendravimo formos, santykiai, ryšiai su mokykla. Labai svarbu sukurti veiksmingą ir kokybišką mokyklos ir šeimos bendradarbiavimą, abipusį pasitikėjimą, sąveiką, kuri lemia vaiko ugdymą(si), nesudaro sąlygų vaikui manipuliuoti skirtingais šių institucijų požiūriais, vertybėmis, elgesio normomis (Bajoriūnas, 1997; Dobranskienė, 2002; Kontautienė, 2006; Martin, Ranson, Tall, 1997; Cobb, 2014 ir kt.). Nekvestionuotinai pripažinta istoriškai susiformavusi nuostata, kad šeimos vaidmuo yra vienas iš pamatinių veiksnių, darančių įtaką žmogaus visapusiškai brandai. Tačiau šiuo metu iškilo aktuali praktinė ir mokslinė problema, kaip į vaiko sėkmingą ugdymą mokykloje įtraukti šeimas motyvuojant vaikus kokybiškam mokymuisi, tautiniam tapatumui, savigariai, atsakingumui ir kt. Įvairių apklausų duomenimis nustatyta, kad tėvai labai mažai skiria laiko savo vaikų interesų, vertybinių nuostatų, draugų, jo problemų pažinimui (Merkys, Bagdonas, Bubelienė, 2013; Bitinas, 2013). Todėl šio straipsnio problema yra, remiantis trianguliacinio tyrimo strategija, aiškintis mokyklos ir šeimos bendradarbiavimą skatinančių veiksnių, formų pažinimą siekiant kokybiško asmenybės ugdymo(si) sudėtingame kaitos procese.

Tikslas – ištirti mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo galimybes šių dienų ugdymo procese.

Uždaviniai:

1. Išsiaiškinti tėvų, mokytojų, mokyklos vadovų ir mokinių požiūrį į mokyklos ir šeimos bendradarbiavimą.
2. Nustatyti mokyklos ir šeimos sėkmingo bendradarbiavimo veiksnius ir formas.
3. Išsiaiškinti šeimos ir mokyklos ugdomųjų galių integraciją pedagoginiame procese.

Tyrimo metodologija. Straipsnis grindžiamas:

- Humanistinė pedagogika, iškeliančia asmenybės autentiškumo, saviraiškos svarbą siekiant įgyvendinti savo galias, nepažeidžiant sąveikos principų: nuoširdaus bendravimo, teigiamo vertinimo, pagalbos vieni kitiems sprendžiant problemas, planuojant ir optimizuojant ugdymo procesą, grindžiamą ugdytinių poreikiais.
- Ugdymo filosofijos humanizmo ir progresyvizmo nuostata, kad kokybiškas ugdymas yra tas, kuris vyksta emocinį klimatą skleidžiančioje aplinkoje, pozityviai bendraujant ir bendradarbiaujant ugdymo dalyviams: mokinių tėvams, pedagogams, vadovams ir mokiniams.

Tyrimo metodai: (teoriniai): mokslinės literatūros ir dokumentų analizė; (empiriniai): anketinė tėvų, mokytojų, mokinių apklausa ir standartizuotas interviu su mokyklos vadovais.

Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, mokslinė, praktinė pedagoginė patirtis organizuojant ugdymo procesą mokykloje ir šeimoje leidžia teigti, kad nesant konstruktyvios ugdomosios sąveikos institucijose tarp bendraujančių partnerių (šeimoje, mokykloje, darbo kolektyvuose) edukacinis pozityvus poveikis sunkiai pasiekiamas. B. Fidleris (2006), D. Hudsonas (2009), R. Marzano (2003) tai patvirtindami nurodo, kad mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas, sutelktumas sprendžiant mokinių ugdomuosius tikslus yra pagrindiniai geros, sėkmingai dirbančios mokyklos bruožai. Įvertinant vaikų ir tėvų genetinį ryšį ir pirmą socialinę aplinką, per kurią vaikas pažįsta pasaulį, tėvai, šeima įvardijami įtakingiausiais ugdytojais (Bajoriūnas, 1997, Martišauskienė, 2008; Marzano, Waters, McNulty, 2011), formuojančiais vaikų vertybių, kultūros, prasmingo žmogaus, tautos ir kt. gyvenimo supratimą ir pasirengimą gyvenimui. Todėl mokyklai, įsipareigojusiai toliau brandinti asmenybę, greta sudėtingos mokomosios veiklos iškyla itin sudėtingi uždaviniai: pažinti vaiko, šeimos patirtis visais požiūriais planuojant personalizuotą, suasmenintą ugdymą(si) kiekvienam, įvertinant stiprybes, gebėti pažinti skirtybes, subtiliai, kūrybiškai pripažinti ir šeimos bei mokyklos bendradarbiavimo procese susieti, sujungti pastangas „savarankiškos, sąmoningos, įsipareigojusios kitiems ir tėvynei aktyvios ir visapusiškai išsilavinusios asmenybės ugdymui“ (*Geros mokyklos koncepcija*, 2015).

N. Cobb (2014), S. Dopkienė (2002), I. Leliūgienė (2003), B. Bitinas (2013) pagrįstai kelia uždavinį mokyklai – ne tik santykius su šeima pagrįsti pasitikėjimo, partnerystės, atvirumo, humaniškumo principais, bet ir identifikuoti veiksnius, edukacines formas ir priemones, įgalinančias šeimą aktyviai prisidėti prie kokybiško ugdymo(si) proceso. Mokslininkų ir praktikų teigimu, tėvų įsijungimas į pedagoginį procesą daro pozityvų poveikį mokinių mokymosi motyvacijai, karjeros pasirinkimui, savijautai, sveikatai, gyvenimo prasmingumo pajautai.

Sprendžiant išsikeltą mokslinę problemą, ieškant atsakymo į užsibrėžtus uždavinius, organizuotas mokslinis tyrimas. Respondentais pasirinkti pagrindiniai pedagoginio proceso dalyviai: mokiniai, mokytojai, tėvai, mokyklų vadovai iš įvairių tipų mokyklų

(pagrindinių, progimnazijų, gimnazijų). Apklausta 315 mokinių (VI–X kl. ar I, II gimn. kl.), 134 mokytojai ir 9 mokyklų vadovai. Parengtos anketos mokiniams, mokytojams ir tėvams, standartizuoto interviu klausimai mokyklų vadovams.

Siekiant tyrimo autentiškumo, konfidencialumo ir tyrimo etikos parengtos anketos, interviu klausimai buvo aptarti su tyrimui talkinusiais magistrantais. Interviu su mokyklų vadovais užpildyti protokolai, kurių duomenis nagrinėjome remdamiesi turinio (angl. *content*) analize, išskiriant ir grupuojant respondentų įvardytus veiksnius, požiūrius į šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo, tėvų kaip lygiaverčių ir reikšmingų partnerių įtraukimą siekiant pozityvios ugdymo(si) kaitos. Kiekybinio tyrimo duomenų analizė atlikta naudojant programą SPSS nustatant Spirmeno (angl. *Spearman*) koreliacijos kriterijus, taip pat Pirsono (angl. *Pearson*) χ^2 (chi kvadrato) kriterijus, kai skirtumas tarp dažnių statistiškai reikšmingas ($p < 0,05$) arba nereikšmingas ($p > 0,05$).

Respondentų pasirinkimas atsitiktinis, t. y. miesto ir rajono mokyklos, kuriose dirbo tyrėjai. Tiriamųjų respondentų charakteristikos būdingos tirtų socialinių grupių bendrai Lietuvos statistikai, aptariančiai panašias sritis. Tyrime dalyvavo 52 proc. mergaičių ir 48 proc. berniukų, mokytojų moterų buvo 83 proc. ir vyrų – 17 proc. Mokytojų amžius nuo 25 iki 60 metų, išsilavinimas – 86 proc., turinčių aukštąjį išsilavinimą, 14 proc. – nebaigtas aukštasis išsilavinimas, pedagoginio darbo stažas nuo 3 iki 34 m. ir daugiau. Mokyklų vadovai: 3 moterys, 6 vyrai, amžius nuo 32 iki 59 metų, išsilavinimas aukštasis. Tėvai: nuo 34 iki 50 metų; 92 proc. moterų ir 8 proc. vyrų; išsilavinimas: 46 proc. – aukštasis, 28 proc. – aukštesnysis, 12 proc. – vidurinis ir 14 proc. – profesinis.

Tyrimo rezultatai

M. R. Warrenas, S. Hong, C. L. Rubin ir P. S. Uy (2009), aptardami įvairias mokyklos ir šeimos bendradarbiavimo strategijas, pateiktas daugelio mokslininkų, išskiria kelis bendravimo modelius, kuriuose ypač vertina „bendruomeniškumą“ išskiriant keturias veiklos sritis siekiant kokybiško ugdomojo rezultato: veiklos, orientuotos į partneriškus tarpusavio santykius, tėvus lyderius aktyviai įtraukiant į veiklos planavimą; tėvų pripažinimas ir pasijautimas kolektyvo nariais; sistemingas tėvų skatinimas; vertinimas už nuolatinį asmeninį tobulėjimą. Moksliniu tyrimu aiškintasi ir šių išskirtų veiklos sričių šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo šių dienų sąlygomis raiška. Suvokiant ugdymo(si) proceso daugiamačiškumą ir gyvenamojo laikotarpio iššūkių sudėtingumo veikiamą švietimą, mokyklą, tyrimu siekta išsiaiškinti mokytojų, tėvų ir mokinių, mokyklos vadovų požiūrį į tėvų ir mokyklos bendradarbiavimą.

Reikšminga tai, kad visos respondentų grupės, vertindamos bendradarbiavimą, nurodė, kad jis yra reikalingas, svarbus ir abipusiškai naudingas. Tik 6 mokytojai ir 7 mokiniai nurodė bendradarbiavimo beprasmiškumą, o 11 mokinių į šį klausimą neatsakė. Šie skaičiai rodo institucijų bendradarbiavimo prasmingumą.

Tačiau vertinant šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo formų įvairovę, jų priimtinumą (vertingumą), respondentų nuomonės išsiskyrė.

1 lentelė. Respondentų teigiamas požiūris į šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo formas (%)

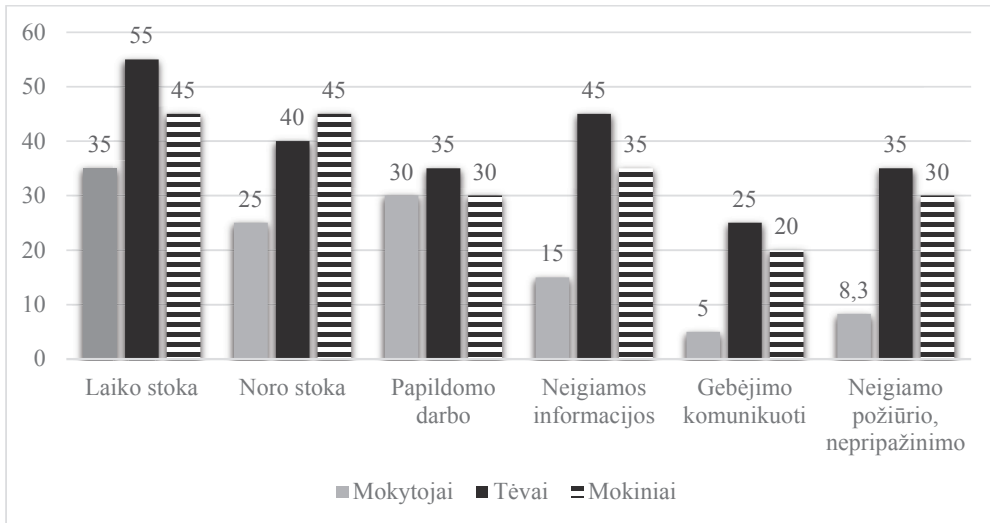
Eil. Nr.	Bendravimo formos	Respondentai		
		Mokytojai	Tėvai	Mokiniai
1.	Elektroninis dienynas	34,8	38,9	32,1
2.	Susirinkimai, pokalbiai	24,1	20,3	12,8
3.	Išvykos, ekskursijos	6,2	5,0	18,5
4.	Telefoniniai pokalbiai, žinutės	8,5	10,8	2,4
5.	Vakaronės	5,6	6,4	11,3
6.	Sportinės varžybos	11,0	12,7	15,5
7.	Lankymasis namuose	2,1	1,2	0,3
8.	Edukacinės konsultacijos, patirčių refleksijos	6,5	2,4	0,7
9.	Projektai, tyrimai, konferencijos	0,9	0,3	1,6
10.	Kita	0,3	2,0	4,8
Iš viso		100	100	100

Tyrimo duomenys rodo, kad skirtingų respondentų grupių požiūrių į kai kurias formas vertinimai yra skirtingi. Itin išsiskiria mokinių atsakymai. Tyrimo duomenis vertinant iš mokinių pozicijos būtina pažymėti, kad jie supranta, kas privaloma, būtina ir todėl jų atsakymai beveik sutampa su mokytojų ir tėvų atsakymais (elektroninis dienynas). Tačiau mokiniams mažiau priimtini telefoniniai pokalbiai, žinutės, ypač lankymasis namuose, edukacinės konsultacijos, net susirinkimai. Pakankamai gerai vertina vakarones, varžybas, ekskursijas. Iš pateiktų keliolikos komentarų ir duomenų galima teigti, kad mokiniai nori, kad tėvai kuo mažiau susitiktų su mokytojais individualiems pokalbiams, nes, mokinių teigimu, „jie prikalba nesąmonių“, kuriomis tėvai dažnai „netiki, bet pamokslą išrėžia“.

Išsakyti komentarai, tyrimo duomenų netolygumas vertinant šeimos ir mokyklos bendravimo formas, taip pat žinoma šio reiškinių realybė mokyklose žadino mokslinį interesą, išsiaiškinti mokytojų, tėvų, mokinių priežastis, kurios trukdo konstruktyviam, paveikiam pagrindinių ugdomųjų institucijų bendravimui. Visų respondentų grupių anketose buvo prašoma pažymėti tris įvardytas priežastis, trukdančias bendrauti. Mokytojai ir tėvai įsivertino savo bendradarbiavimo trikdžius, o mokiniai nurodė priežastis, kodėl nėra intensyvaus šeimos ir mokyklos ryšio.

Įdomu tai, kad nurodant tris svarbiausias priežastis, kurios trukdo šeimos ir mokyklos pozityviam bendravimui, visos respondentų grupės įvardijo tas pačias, tik skirtingu reikšmingumo laipsniu. Analizuojant mokinių atsakymus, „kas trukdo mokyklos ir šeimos bendravimui ir bendradarbiavimui“, labai ryški pagrindinė mokinių nuostata – „kuo mažiau tėvų ir mokytojų susitikimų, tuo geriau“. Tai patvirtina išsakydami savo

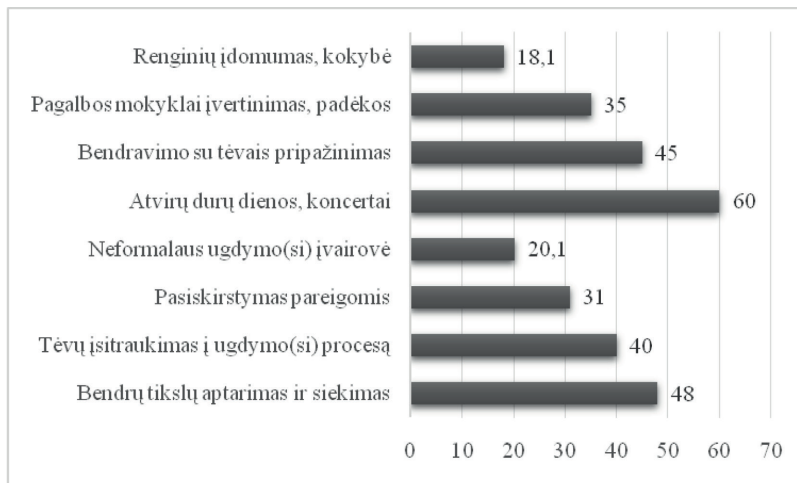
nuomonę apie bendravimo trikdžius nepamiršdami pažymėti, kad „visi neturi laiko, noro ir papildomo darbo intensyviai bendravimui“.

1 pav. Priežastys, dėl kurių nevyksta bendradarbiavimas (%)

Mokytojai, vertindami savo, tėvams ir mokiniams svarbiausius trikdžius bendravimui, labiausiai akcentuoja laiko, noro, papildomo darbo ir tėvų vengimo gauti informaciją apie vaikų mokymąsi, elgesį, mokyklos problemas. Tyrimas atskleidė ir priežastis, kurias įvardijo skirtingos respondentų grupės: mokytojai – tėvų atsakomybės už vaikus stoką ir neigiamą tėvų požiūrį į mokytoją, mokyklą; tėvai – mokytojų tendencinę požiūrį į mokinių mokymąsi ir elgesį, pagalbos vaikui stoką, tėvų veiklos iniciatyvos nevertinimą, o mokiniai ir vienus ir kitus įvertino, kad jų nesupranta, nevertina, pažeidinėja jų teises. Šie tyrimo duomenys parodė, kad tirtos respondentų grupės į šeimos ir mokyklos bendradarbiavimą, kaip vieną iš sėkmingos, geros mokyklos radimosi veiksmų daugeliu klausimų neturi vieningo požiūrio, t. y. negeba formuluoti, kurti, derinti asmeninius tikslus su visos mokyklos bendruomenės tikslais. Todėl svarbu buvo išsiaiškinti veiklas, galinčias suartinti šeimą ir mokyklą bendram siekiniui – brandžios asmenybės išugdymui su tvirtomis vertybinėmis nuostatomis sociokultūrinėje, pilietinėje, dorinėje, intelektinėje srityse. Pedagogai nurodė, kad sąveikos tarp šeimos ir mokyklos atsiradimui didžiausios įtakos turi tėvų pasitikėjimas mokykla, teigiamas požiūris į mokytojo darbą, savo vaikų klaidų pripažinimą ir kt. Reikšmingais įvardijo ir kitus veiksmus, veiklos formas.

Įdomu tai, kad mokytojai, įvertindami reikšmingas bendravimo su tėvais veiklas procentiniais dydžiais, kartu akcentavo ir tai, kad šios veiklos formos bus veiksmingos tik esant humaniškiems ir pagarbiems tarpusavio santykiams. Šį teiginį pagrindžia tėvų ir mokytojų tyrime nuolat kartojami reikšmingi žodžiai: bendri pasitarimai, padėkojimai,

2 pav. Veiklos, kurios skatina glaudų šeimos ir mokyklos bendradarbiavimą: mokytojų požiūris (%)

atsakingų pareigų, užduočių patikėjimas tėvams, pasitenkinimas kiekvienu susitikimu ir kt. Šie tyrimai išryškėję pozityvūs šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo aspektai siejami su H. Gardnerio (2006), L. Jovaišos (1995) ir kt. moksliniais teiginiais, kad bendravimas yra sudėtingas procesas, kuomet keičiamasi informacija, idėjomis, norais jausmais, lūkesčiais, bet ir abipusiškai atsakingas, morališkai jautrus procesas, kuriame stiprėtų sąveikos pedagogika, įtvirtinanti asmens ir bendruomenės sąveiką. Šeimos ir mokyklos konstruktyvaus bendravimo svarbą asmenybės ugdymo(si) tyrimais pagrindžia J. L. Epstein, M. G. Sonders (2006) su kitais bendraautoriais, teigdami, kad tėvų išitraukimas į bendrą mokyklos veiklą reikšmingas daugeliu aspektų: parengia tėvus klases, mokyklos problemų sprendimui ir sumažina tėvų mokyklos vengimą dėl jų vaikų keliamų rūpesčių mokyklai, mokytojui. Todėl, autorių teigimu, norint, kad tėvai atliktų konstruktyvų vaidmenį mokykloje, būtina rasti bendravimo būdus, kviečiančius pasitarti, padėti, pagelbėti, įvertinant tėvų turimą patirtį, gebėjimus, galimybes. Analizuojant respondentų duomenis, parodančius sėkmingo bendravimo veiksnius, reikšmingumo seka išsidėstė taip: bendras ugdymo tikslų aptarimas ir siekimas, tėvų pripažinimo lygiaverčiais partneriais, pareigų ir abipusės atsakomybės prisiėmimas, bendrų projektų, akcijų turėjimas, tėvų įtraukimas į neformalųjį ugdymą mokykloje, tėvų švietimas, dalijimasis patirtimi (paskaitos, specialistų konsultacijos), įdomūs renginiai kartu su mokiniais (atvirosios pamokos, varžybos, talentų vakarai, išvykos), šeimų pagalba vieni kitiems, šeimų stovyklos mokykloje ir kt. Mokytojų, ypač tėvų, šių bendravimo formų įvardijimas rodo, kad mokyklos, sprendamos mokinių ugdymo(si) problemas, ieško įvairesnių darbo su šeima formų.

Požiūrį į mokyklos ir šeimos bendradarbiavimą, jo reikšmingumą asmenybės ugdymui išsakė ir mokyklų vadovai, dalyvavę standartizuotame interviu. Standartizuoto interviu metu užpildytų protokolų kokybinė analizė (protokolai pasirašyti informantų) patvirtina

daugelį kiekybinio tyrimo būdu gautų duomenų. Mokyklų vadovai pastebi mokytojų ir ypač tėvų vengimą bendradarbiauti, nekūrybišką bendravimo formų naudojimą, negebėjimą pasitelkti tėvus sprendžiant mokymosi, elgesio problemas.

Vadovai taip pat išsakė mokytojų vengimą prisiimti atsakomybę už ugdymo(si) neveiksmingumą, atsakomybės delegavimą kitiems (švietimo sistemai, visuomenei, tėvams), nepakankamą ugdymo proceso dedamųjų – mokymo, lavinimo, auklėjimo – individualizavimą, savo kompetencijų tobulinimą, kokybiškai dirbančios mokyklos pripažinimą ir kt. Vertindami tėvų ir mokinių problemas, kurios neigiamai veikia kokybiško ugdymo(si) rezultatus, vadovai svarbiausiomis įvardija atsakomybės, pareigų neprisirišimą už savo pagrindinius vaidmenis ir veiklas, t. y. tėvų pareigas, o mokinių – mokymosi ir elgesio rezultatus. Tyrime dalyvavusių mokyklos vadovų interviu metu išsakyti teiginiai, kad „tėvai nėra lygiaverčiai partneriai sprendžiant akademines problemas, negalima paisyti tik jų poreikių“, leidžia įžvelgti gana lėtą kalbintų mokyklos vadovų požiūrių kaitą, vadybiškai pertvarkant strategijose, koncepcijose, bendrojo ugdymo programų aprašuose ir kituose dokumentuose įvardytas pagrindines ugdymo(si) proceso kryptis, kuriose daug dėmesio yra skiriama ir šeimos įtraukimui į ugdymo proceso tobulinimą.

Mokyklos vadovų pasisakymai – komentarai interviu metu, asmeniniai pokalbiai prieš ir po interviu pagrindžia vadovų nuostatą, jog „tėvai nėra lygiaverčiai partneriai“, bet ją išplečia teigimu „nori valdyti, reikalauja paklusti grasinimams“. Mokytojai šią kai kurių tėvų nuostatą įvardija „geriau nusileisti, neišgirsti“. Tikėtina, kad toks bendravimas, santykiai su tėvais yra svarbi priežastis slėpti nuo visuomenės elgesio, patyčių, priklausomybių ir kitas neigiamas apraiškas mokykloje.

Išvados

Pripažįstant atlikto tyrimo ribotumą, t. y. nepakankamą tirtų respondentų grupių imtį, negalint reprezentuoti visos Lietuvos statistinių duomenų šiuo klausimu, tačiau remiantis šio tyrimo gautais duomenimis galima įžvelgti kai kurias tendencijas, formuluojant šias išvadas į išsikeltus uždavinius:

- Išanalizuoti Lietuvos ir užsienio mokslininkų moksliniai darbai, švietimą reglamentuojantys dokumentai, mokslinė ir praktinė patirtis leidžia teigti, kad šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas ugdomųjų galių integracija asmenybės ugdymo(si) procese yra pamatinis sėkmingo ugdymo veiksnys.
- Atlikto mokslinio tyrimo duomenys parodė, kad mokytojų, mokinių tėvų, mokinių ir mokyklos vadovų požiūris į šeimos ir mokyklos bendradarbiavimo formas būtų pozityvus, jeigu tenkintų respondentų lūkesčius:
  - a) mokytojams – reikšmingos formos perteikiant informaciją;
  - b) tėvams – tik privalomos informacijos formos ir sportinės varžybos;

- c) mokiniams – tik privalomas dienynas ir malonumą, bet ne informaciją teikiančios formos;
- d) vadovams – kuo mažiau susitikimų su tėvais.
- Duomenys, rodantys mokytojų ir tėvų įsivertintas priežastis, dėl kurių nevyksta intensyvus kūrybiškas šeimų ir mokyklos bendradarbiavimas, parodė, kad jiems būdingos tos pačios priežastys, t. y. laiko ir noro stoka, papildomas darbas, vengimas neigiamos informacijos ir kt. Šias priežastis patvirtino ir mokiniai, išsakydami savo požiūrį, t. y. trūksta abipusės pagarbos, prasmingos veiklos, laiko, teigiamo požiūrio pagalbos vieni kitiems.
- Tyrime įvardytos nesėkmės priežastys ar sėkmingo bendradarbiavimo veiksniai atskleidžia tobulintinas pedagoginio proceso sritis: kryptingos, kūrybiškos, prasmingos ir patrauklios veiklos planavimas ir organizavimas; humaniškos, nuoširdžios, pagarbios ir saugią aplinką kuriančios bendruomenės auginimas ir kt.

Literatūra

- Bajoriūnas, Z. (1997). *Šeimos edukologija*. Vilnius: Jošara.
- Bitinas, B. (2013). *Rinktiniai edukologiniai raštai*. T. 2. Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.
- Cobb, N. (2014). Climate, culture and collaboration: the key to creating safe and supportive schools. *Techniques: Connecting Education & Careers*, 89(7), 14–19.
- Dobranskienė, R. (2002). *Mokyklos bendruomenės vadyba*. Šilutė.
- Dopkienė, S. (2002). *Klasės auklėtojas ir tėvai – partneriai*. Šiauliai.
- Epstein, J. L., Sonders, M. G. (2006). Prospects for changes: preparing educators for school, family, and community partnerships. *Peabody Journal of Education*, 81(2), 81–120. http://dx.doi.org/10.1207/S15327930pje8102_5
- Fiddler, B. (2006). *Strateginis mokyklos plėtros valdymas*. Vilnius.
- Gardner, H. (2006). *Multiple Intelligences: New Horizons in Theorie and Practice*. New York: Basic Books.
- Geros mokyklos koncepcija. (2015). Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308 [žiūrėta 2016 m. sausio 6 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.nmva.smm.lt/>.
- Gulsen, C., Gulden, G. B. (2014). The principal and healthy school climate. *Social Behavior & Personality: An International Journal Supplement*, 42, 93–100. <http://dx.doi.org/10.2224/sbp.2014.42.0.S93>
- Hopkins, D., Ainscow, M., West, M. (1994). *School improvement in an era of change*. Great Britain: Redwood Books.
- Hudson, D. (2009). *Good teachers, good schools – How to create a successful school*. Routledge.
- Jovaiša, L. (2001). *Edukologijos pradmenys*. Šiauliai: ŠU leidykla.

- Kontautienė, R. (2006). *Bendradarbiavimo sistema ir jos valdymas mokykloje*. Klaipėda: KU leidykla.
- Leliugienė, I. (2003). *Socialinė pedagogika*. Kaunas: Technologija.
- Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos*. (2008). Vilnius.
- Lietuvos švietimo koncepcija*. (1992). Vilnius.
- Martin, J., Ranson, S., Tall, G. (1997). Parents as partners in assuring the quality of schools. *Scottish Education Review*, 29(1), 39–55.
- Martišauskienė, E. (2008). *Šviesos pedagogikos kontūrai: dvasingumo ugdymo pagrindai*. Vilnius: LEU leidykla.
- Marzano, R. (2003). *What works in schools – Translating research into actions*. ASCD.
- Marzano, R., Waters, T., McNulty, B. (2011). *Veiksminga mokyklų lyderystė*. Vilnius: VPU leidykla.
- Merkys, G., Bagdonas, A., Bubelienė, D. (2013). Vaiko ir mokyklos saugumo vertinimo klausimynas: indikatoriai ir faktorinė validacija. *Socialinis ugdymas*, 3(35), 52–66.
- Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija*. (2013). [žiūrėta 2016 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/451_f91e8f0a036e87d0634760f97ba07225.pdf.
- Warren, M. R., Hong, S., Rubin, C. L., Uy, P. S. (2009). Beyond the bake sale: a community-based relational approach to parent engagement in schools. *Teachers College Record Journal*, 111(9), 2209–2254 [žiūrėta 2016 m. sausio 8 d.]. Prieiga per internetą: http://www.lsna.net/uploads/lsna/documents/beyond_the_bake_sale.pdf.

Problems of Integration of Family and School's Educational Powers

Marijona Barkauskaitė

Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Education, Department of Education, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, marijona.barkauskaite@leu.lt

---

Summary

Education system's change regulating documents and researches as a main objective for personality development identify intellectual, creative, dignified and happy human's (self-) education. To realize this objective Lithuanian educational system, which lays a sustainable basis for "ambitious and independent person, who responsibly and solidary generates his own, country and world's future" (*Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija*, 2013), must create certain conditions. The future-oriented (self-) education process organization in the school is

exclusively influenced by the student's family and relatives, who transfer their experiences to the child in all areas: language, culture, economy, etc., which the school continues to develop or correct. However, success of (self-) education is largely dependent on how the school and the family integrate and interact by combining the educational powers of two institutions, while planning and reaching for a mutual goal in all aspects of the educational process.

The research aims to find out the school and family's collaboration abilities, highlighting the teachers, parents, students and heads of schools' approach to their cooperation, to identify the factors for successful communication, educational powers' integration forms, involving parents in active, creative pedagogical process.

The research uses quantitative and qualitative (standardized interview) methods. 315 students (6–10 forms), 134 teachers, 124 parents and 9 heads of schools were surveyed.

The research showed that approach of respondents of all groups to family and school cooperation forms is positive, if it satisfies their main expectations: for the teachers the most important is to convey the information (journals, meetings); for parents – only the mandatory forms (journal); for learners – an electronic journal and meetings, where would be much more pleasant moments and no disclosing of information about them; for heads of schools – as little as possible meetings with parents. It was found in the research that families and schools' reasons for insufficient amount of communication among the teachers and parents are the same: no one has the time, desire, extra work, negative information, etc. From learners' point of view, there is a lack of mutual respect and responsibility, meaningful activities, the desire to help each other.

While improving communication and integrating the family and school's educational powers, the purposeful joint planning of activities, exchange of information and responsibility are necessary.

Keywords: *cooperation, approach, success factors, forms, integration of educational powers.*

Įteikta / Received 2016-04-21
Priimta / Accepted 2016-06-01